

Državni izpitni center

M 1 7 1 5 4 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 30. maj 2017

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke												
1.1	<p>Opredelitev eksperimenta: je metoda, za katero je značilno manipuliranje s spremenljivkami, da se ugotovi vzročno-posledični odnos. Eksperiment je raziskovalna metoda, pri kateri eksperimentator namerno spreminja pogoje, v katerih se dogaja neki pojav, ker želi ugotoviti, kako ti pogoji vplivajo na ta pojav.</p> <p>Hipoteza: Več ko je prisotnih oseb, hitrejša je pomoč. Manj ko je prisotnih oseb, hitrejša je pomoč. Število prisotnih oseb vpliva na hitrost dajanja pomoči.</p> <p>Neodvisna spremenljivka: število prisotnih oseb</p> <p>Odvisna spremenljivka: hitrost in učinkovitost pomoči</p>													
2. raven	navedeni štiri zahtevani podatki (elementi)	4												
	navedeni trije elementi	3												
1. raven	navedena dva elementa	2												
	naveden en element	1												
1.2	<p>Dejavniki, ki vplivajo na dajanje pomoči, in razlaga načrta raziskovanja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dejavniki</th> <th>Razlaga načrta raziskovanja</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>kdo je ponesrečenec (moški, ženska, otrok, mlajša, starejša oseba ...)</td> <td>Oseba, ki je ponesrečena, bi bila lahko enkrat otrok, drugič ženska in tretjič moški.</td> </tr> <tr> <td>ali se oseba čuti kompetentna, da pomaga (ima že kaj izkušenj, nima izkušenj)</td> <td>Osebo bi morali vprašati, ali je že kdaj prej pomagala.</td> </tr> <tr> <td>kako se osebi mudi v tistem trenutku (morda ima kakšno pomembno zadevo, ki je ne želi zamuditi)</td> <td>Osebo bi morali vprašati, kam je namenjena in kako pomembno je, da je točno na cilju.</td> </tr> <tr> <td>kako je tisti trenutek razpoložena (če je dobre volje, je večja verjetnost, da bo pomagala ...)</td> <td>Dali bi ji oceniti svoje razpoložanje na ocenjevalni lestvici.</td> </tr> <tr> <td colspan="2">drugi odgovori po presoji ocenjevalca</td> </tr> </tbody> </table>	Dejavniki	Razlaga načrta raziskovanja	kdo je ponesrečenec (moški, ženska, otrok, mlajša, starejša oseba ...)	Oseba, ki je ponesrečena, bi bila lahko enkrat otrok, drugič ženska in tretjič moški.	ali se oseba čuti kompetentna, da pomaga (ima že kaj izkušenj, nima izkušenj)	Osebo bi morali vprašati, ali je že kdaj prej pomagala.	kako se osebi mudi v tistem trenutku (morda ima kakšno pomembno zadevo, ki je ne želi zamuditi)	Osebo bi morali vprašati, kam je namenjena in kako pomembno je, da je točno na cilju.	kako je tisti trenutek razpoložena (če je dobre volje, je večja verjetnost, da bo pomagala ...)	Dali bi ji oceniti svoje razpoložanje na ocenjevalni lestvici.	drugi odgovori po presoji ocenjevalca		
Dejavniki	Razlaga načrta raziskovanja													
kdo je ponesrečenec (moški, ženska, otrok, mlajša, starejša oseba ...)	Oseba, ki je ponesrečena, bi bila lahko enkrat otrok, drugič ženska in tretjič moški.													
ali se oseba čuti kompetentna, da pomaga (ima že kaj izkušenj, nima izkušenj)	Osebo bi morali vprašati, ali je že kdaj prej pomagala.													
kako se osebi mudi v tistem trenutku (morda ima kakšno pomembno zadevo, ki je ne želi zamuditi)	Osebo bi morali vprašati, kam je namenjena in kako pomembno je, da je točno na cilju.													
kako je tisti trenutek razpoložena (če je dobre volje, je večja verjetnost, da bo pomagala ...)	Dali bi ji oceniti svoje razpoložanje na ocenjevalni lestvici.													
drugi odgovori po presoji ocenjevalca														
4. raven	navedena 2 dejavnika z 2 razlagama	4												
	navedena 2 dejavnika in 1 razlaga	3												
3. raven	naveden 1 dejavnik z razlago ali navedena 2 dejavnika	2												
	naveden 1 dejavnik	1												

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Presoje pojavov, ki jih ni mogoče eksperimentalno proučevati, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – umetno povzročanje različnih čustev, ker se ne morejo pojaviti na ukaz eksperimentatorja (npr. ljubezen) ali pa ne bi bilo etično sprejemljivo (npr. povzročanje čezmernega strahu ali okoliščin z gnusom ...) – umetno izzvano družinsko nasilje, ker ga nismo upravičeni sprožiti iz raziskovalnih namenov ... – preučevanje vpliva neugodnih razmer na učenje ali na razvoj otroka, ker je to lahko neetično ... – eksperimenti, ki bi človeka postavili v ekstremne razmere in proučevali njihovo odzivanje (npr. ekstremna bolečina – proučevanje terminalnega praga bolečine), ker bi to bilo neetično – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	3 presoje, 2 utemeljeni	4
	2 presoji, obe utemeljeni	3
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena	2
	2 presoji ali 1 presoja z utemeljitvijo	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Poimenovanje obeh vrst zmotnih zaznav: iluzije in halucinacije</p> <p>Opredelitev:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>iluzije</i>: zmotne zaznave (razlage) zunanjih dražljajev; zmotne zaznave, pri katerih dražljaje iz okolja napačno organiziramo in/ali interpretiramo, ♦ <i>halucinacije</i>: zmotne zaznave brez dražljajske osnove; zmotne zaznave, ki nimajo podlage v dražljajih v okolju (temveč jih izzovejo nenormalni procesi v centralnem živčnem sistemu; predvsem spremembe v izločanju živčnih prenašalcev). 	
2. raven	poimenovanje in opredelitev obeh vrst zmotnih zaznav	4
	poimenovanje obeh in opredelitev 1 vrste zmotnih zaznav	3
1. raven	poimenovanje in opredelitev 1 vrste zmotnih zaznav	2
	poimenovanje obeh vrst zmotnih zaznav	1
2.2	<p>Ugotovitev Anjine zmotne zaznave: iluzija</p> <p>Psihološki dejavnik, ki je povzročil iluzijo: čustvo (ali: zaljubljenost, ali: ljubezen, ali: pričakovanje)</p> <p>Primer, ki ponazarja halucinacijo pri vidu, npr.: Pohodnik je ves izčrpan nekaj korakov pred seboj zagledal veliko skalo, ki se vali proti njemu. Odskočil je in zakričal, naj se vsi umaknejo, sicer jih bo skala pokopala, vendar drugi pohodniki niso videli prav ničesar ...</p>	
4. raven	<p>ugotovitev iluzije in ustreznega psihološkega dejavnika ter ustrezna ponazoritev halucinacije s primerom</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve s primerom.</p>	3–4
3. raven	ugotovitev iluzije in ustreznega psihološkega dejavnika ali ugotovitev iluzije in ustrezna ponazoritev halucinacije s primerom	2
	ugotovitev iluzije ali ponazoritev halucinacije s primerom	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoja primernih načinov ravnanja z utemeljitvijo, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prizadetega primemo za roko ali ga objamemo, da mu dajemo občutek varnosti, oporo, s tem zmanjšamo raven aktivacije in omogočimo stvarno zaznavanje ..., – prižgemo luč v prostoru in prizadeti vidi, da v prostoru ni nič zastrašujočega (pokažemo mu neskladje med okoliščinami in zmotno zaznavo) ..., – odstranimo predmet, ki je povzročil zmotno zaznavo, da se bo oseba umirila in začela razumevati svojo zмотo ..., – prizadetemu priskrbimo tekočino, da mu pomagamo omiliti dehidriranost ..., – prizadetega pospremimo na svež zrak, vzpodbudimo mu bruhanje, da mu pomagamo do streznitve, če je alkoholiziran ..., – s prizadetim se pogovarjamo, da ga preusmerimo k pozitivni izkušnji, ga opogumimo ..., – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: če kandidat enako utemeljuje presoje, je lahko ocenjen največ z 2 točkama.</p>	
6. raven	ustrezna presoja 3 načinov ravnanja z različnimi utemeljitvami	4
	ustrezna presoja 2 načinov ravnanja in 2 utemeljitvi	3
5. raven	ustrezna presoja 2 načinov ravnanja in 1 utemeljitev ali ustrezna presoja 3 načinov ravnanja	2
	ustrezna presoja 1 načina ravnanja z utemeljitvijo ali ustrezna presoja 2 načinov ravnanja	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Poimenovani značilnosti (sestavine) in opis Matijevega vedenja:</p> <p>1. <u>ustreznost čustev okoliščinam:</u> <i>Matija upravičeno pokaže svojo jezo, ko njegov prijatelj zapeljuje njegovo dekle; se ne jezi na dekle, celo mu uspe pozneje doživljati prijetna čustva, ko gre plesat;</i></p> <p>2. <u>uravnavanje doživljanja in izražanja čustev:</u> <i>Matija nadzoruje jezo, uporablja jaz-stavke, ne žali prijatelja, ne izraža besa;</i></p> <p>Poimenovanje tretje značilnosti čustvene zrelosti: <u>raznovrstnost</u> (pestrost, raznolikost) in kompleksnost čustvovanja</p> <p>OPOMBA: Če kandidat iz primera prepozna raznovrstnost in kompleksnost čustvovanja, se odgovor upošteva kot ustrezen.</p>	
2. raven	<p>poimenovani in opisani 2 značilnosti Matijeve čustvene zrelosti ter poimenovanje tretje značilnosti</p> <p>OPOMBA: Zadostuje po en opis vsake sestavine Matijevega vedenja.</p>	4
	<p>poimenovani 2 značilnosti Matijeve čustvene zrelosti in opisana 1 ter poimenovanje tretje značilnosti</p>	3
1. raven	<p>poimenovani 2 značilnosti Matijeve čustvene zrelosti ter poimenovanje tretje značilnosti ali</p> <p>poimenovani 2 značilnosti Matijeve čustvene zrelosti in opisana 1</p>	2
	<p>poimenovani 2 značilnosti čustvene zrelosti ali</p> <p>poimenovana in opisana 1 značilnost čustvene zrelosti</p>	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.2	<p>Družina vpliva na oblikovanje čustvene zrelosti. Možni vplivi (dejavniki) so:</p> <ul style="list-style-type: none"> – način, kako se starši odzivajo na čustva otroka in kako jih uravnavajo; – čustvena zrelost staršev; – odnos med staršema; – tudi: starši predstavljajo otroku model; vpliv vzgojnega sloga, čustvena prikrajšanost, – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Primer iz družine: Vid se igra z mlajšo sestrico, ko mu ona podre stolp iz lego kock. Vid je jezen in zakriči na sestrico. Mama pride in opazi Vidovo jezo (prepozna čustvo). Mirno vpraša Vida, zakaj je jezen, in ne začne še ona kričati (mama uravnava čustva, se odzove čustveno zrelo). Predlaga, kako naj rešita problem, oba objame in poljubi (otroka nista čustveno prikrajšana) ter ju pusti, da se igrata naprej.</p>	
4. raven	navedena 2 vpliva staršev in oba ponazorjena s primerom	4
	navedena 2 vpliva staršev in 1 ponazorjen s primerom	3
3. raven	naveden 1 vpliv staršev in ponazorjen s primerom ali navedena 2 vpliva ali ponazorjena 2 primera	2
	naveden 1 vpliv ali ponazorjen 1 primer	1
3.3	<p>Presoje in pojasnitve vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – čustveno zrel posameznik zmore v medosebnih odnosih uravnati izražanje čustev, zato bo lažje pridobil prijatelje ali sodelavce – posameznik, ki je sposoben zaznati, prepoznati in podoživeti čustva drugih ljudi (empatija), bo lažje vzpostavljal nove medosebne odnose oz. bo lažje poglobljajal odnose s prijatelji, dekletom oz. fantom ... – oseba, ki se čustveno odziva v skladu s kulturnimi pravili čustvovanja v nekem okolju, bo bolj sprejeta v družbi, s tem bo imela oseba boljše socialno samopodobo; – oseba, ki ima razvito, pestro in globoko čustvovanje, bo lahko vzpostavila pristnejše odnose; bo verjetno stopnjo intimnost/izolacija uspešno razrešila; – oseba, ki bo pretirano panična ali prepogosto jezna, bo manj zaželena v družbi; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	3 presoje in pojasnitve vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose	4
	2 presoji in pojasnitvi vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose	3
5. raven	1 presoja in pojasnitev vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose	2
	1 presoja ali 1 pojasnitev vpliva čustvene zrelosti na medosebne odnose	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Oblika prosocialnega vedenja (Miha): altruizem, pomoč</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pomoč drugim, ki so v težavah, ne da pričakujemo koristi. – Vedenje tistega, ki pomaga, koristi drugim. – Pomoč drugim ne prinaša nobene koristi tistemu, ki pomaga. – Upoštevanje interesov drugih. <p>Oblika prosocialnega vedenja (Aljaž): sodelovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> – Skupna pomoč drugim, ki so v težavah. – Skupno prizadevanje za boljše opravljanje dela, ki prinaša koristi vsem vpletenim. – Skupaj lažje, učinkoviteje dosegajo zastavljene cilje. <p>OPOMBA: Zadostuje 1 opis za vsako obliko.</p>	
2. raven	2 poimenovanji z ustreznima opisoma	4
	2 poimenovanji, 1 ustrezen opis	3
1. raven	1 poimenovanje z ustreznim opisom	2
	2 poimenovanji	1
4.2	<p>Značilnosti proindividualnega vedenja (PI): vedenje, v ospredju katerega je posameznik in njegove koristi</p> <p>Primeri oblik proindividualnega vedenja v skupini športnikov:</p> <p>Asertivnost: Matjaža vabijo soigralci večer pred tekmo na zabavo, vendar jih zavrne, saj postavi v ospredje svoje vrednote, cilje, ki jih tudi pove.</p> <p>Tekmovalnost: Športnik ne pove drugim, da je odkril dobrega kondicijskega trenerja (opremo, fizioterapevta, copate), saj z drugimi tekmuje za to, da bi bil najboljši v ekipi ...</p> <p>Egoizem (sebičnost): Tim se na tekmah ne ozira na soigralce, pomembno mu je le, da sam naredi čim več metov na koš, rad se tudi hvali, da je sam najzaslužnejši za rezultate ...</p>	
4. raven	pojasnitev PI-vedenja in 2 primera z navedbo, za katero obliko PI-vedenja gre	4
	pojasnitev PI-vedenja in 1 primer z navedbo, za katero obliko PI-vedenja gre	3
OPOMBA: Če kandidat ponazori vedenje iz drugih okoliščin, je ocenjen na 3. ravni.		
3. raven	2 ustrezna primera z navedbo, za katero obliko PI-vedenja gre; ali pojasnitev PI-vedenja in 1 primer brez navedbe, za katero vrsto gre	2
	pojasnitev PI-vedenja ali s primerom ponazorjena ena oblika PI-vedenja, z navedbo, za katero obliko PI-vedenja gre; ali 2 primera brez navedbe, za katero obliko PI-vedenja gre	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Presoje in pojasnitve dejavnikov socializacije:</p> <p>Družina (starši):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ki vzpodbujajo (nagradijo, pohvalijo) otroka, ki se obnaša prosocialno – npr. utrjevanje kot oblika instrumentalnega pogojevanja – učinkovit način učenja: posledica nagrade je krepitev in pogostejše pojavljanje PS-vedenja – kot model za prosocialno vedenje: otroci opazujejo starše v PS-vedenju – npr. dajanju pomoči ali sodelovanje z drugimi in jih posnemajo ... – razvijajo moralne vrednote in osebnostne lastnosti, empatičnost – z avtoritativno vzgojo za odgovornost in oblikovanje socialnih veščin <p>Vrstniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opora pri oblikovanju vrednot in vedenjskih vzorcev – podrejanje skupinskim normam, vrednotam <p>Drugi pomembni posamezniki (v okviru vzgoje in izobraževanja) (podobno kakor pri starših)!</p> <p>Mediji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prispevki, oddaje o prosocialnem delovanju pomembnih posameznikov ali skupin – obveščanje, opozarjanje ... 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	D
2	D
3	C
4	B

Naloga	Odgovor
5	A
6*	B, D
7	A
8	B

Naloga	Odgovor
9	D
10	C
11	B
12	B

Naloga	Odgovor
13	A
14	D

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

* Pri nalogi št. 6 se kot pravilna rešitev prizna odgovor B ali odgovor D.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Časovna opredelitev in opis značilnosti stopenj:</p> <p>Senzomotorična stopnja (0–2 leti):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukvarjanje s predmeti ter usklajevanje zaznavanja in gibov – ob rojstvu je otrok opremljen z nekaj refleksi (sesalni, oprijemalni refleksi) in pridobiva prve izkušnje z motoričnimi dejavnostmi – po prvem letu starosti je otrokovo vedenje vse bolj namerno, hoteno – poišče škatlo z igračo, potegne predmete z mize ... – probleme rešuje na podlagi praktičnega poskušanja – <i>konstantnost objekta</i> se pojavi okoli 1. leta (če predmet skrijemo, ga išče) – faza se konča s <i>ponotranjenimi senzomotoričnimi shemami</i>, ki omogočajo predvidevanje senzomotoričnih problemov – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Predoperativna stopnja (2–7 let):</p> <ul style="list-style-type: none"> – predpojmi – uporaba konkretnih pojmov in predstav – z uporabo jezika lahko drugim sporoča svoje misli – ireverzibilnost – pomeni, da mišljenje poteka v eni smeri, otrok ga ni sposoben preveriti v nasprotni – centracija mišljenja – otrok ni sposoben zajeti več vidikov hkrati – egocentrizem – otrok se lahko osredotoči le na svoje gledišče/le na svoj zorni kot in ne upošteva gledišča/zornega kota drugega – finalističnost (vse z razlogom) – animističnost – nežive stvari imajo lastnosti živih – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
2. raven	časovna opredelitev obeh stopenj in 2 opisa za vsako stopnjo	4
	časovna opredelitev obeh stopenj in 1 opis za vsako stopnjo ali časovna opredelitev 1 stopnje in 2 opisa za vsako stopnjo	3
1. raven	časovna opredelitev 1 stopnje in opis 1 stopnje ali 1 opis za vsako stopnjo	2
	časovna opredelitev 1 stopnje ali 1 opis stopnje	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke								
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA Navedba Piagetovih nalog z razlago:</p> <table border="1" data-bbox="335 320 1281 613"> <thead> <tr> <th data-bbox="335 320 683 365">Naloga</th> <th data-bbox="683 320 1281 365">Razlaga</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="335 365 683 439">Pretakanje vode / preoblikovanje gline</td> <td data-bbox="683 365 1281 439">Otrok trdi, da je v ožjem kozarcu več vode, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) količine.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="335 439 683 539">Naloga s kamenčki / fižolčki / žetoni</td> <td data-bbox="683 439 1281 539">Otrok trdi, da je v daljši vrstici več fižolčkov kot v krajši, čeprav jih je v obeh enako, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) števila.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="335 539 683 613">Razvrščanje likov po barvi / debelini / obliki</td> <td data-bbox="683 539 1281 613">Otrok zna razvrščati samo po barvi ali samo po debelini / obliki, torej ima centracijo mišljenja.</td> </tr> </tbody> </table> <p>OPOMBA: Upoštevamo tudi druge Piagetove naloge.</p>	Naloga	Razlaga	Pretakanje vode / preoblikovanje gline	Otrok trdi, da je v ožjem kozarcu več vode, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) količine.	Naloga s kamenčki / fižolčki / žetoni	Otrok trdi, da je v daljši vrstici več fižolčkov kot v krajši, čeprav jih je v obeh enako, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) števila.	Razvrščanje likov po barvi / debelini / obliki	Otrok zna razvrščati samo po barvi ali samo po debelini / obliki, torej ima centracijo mišljenja.	
Naloga	Razlaga									
Pretakanje vode / preoblikovanje gline	Otrok trdi, da je v ožjem kozarcu več vode, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) količine.									
Naloga s kamenčki / fižolčki / žetoni	Otrok trdi, da je v daljši vrstici več fižolčkov kot v krajši, čeprav jih je v obeh enako, torej ne razume konzervacije (ohranjanja) števila.									
Razvrščanje likov po barvi / debelini / obliki	Otrok zna razvrščati samo po barvi ali samo po debelini / obliki, torej ima centracijo mišljenja.									
4. raven	<p>2 nalogi z ustreznima razlagama</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti razlage.</p>	4–5								
3. raven	<p>2 nalogi, 1 razložena</p> <p>1 naloga z razlago ali 2 nalogi</p> <p>1 naloga</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>								

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja prednosti in pomanjkljivosti Piagetove teorije:</p> <p>Prednosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustvaril je najpopolnejšo in najdominantnejšo teorijo razvoja mišljenja, kar jih poznamo v psihologiji – opis značilnosti otrokovega mišljenja v posameznih razvojnih obdobjih je najbolj sistematično in najcelovitejše delo v razvojni psihologiji – rezultati so spodbudili veliko raziskav po vsem svetu – splošne značilnosti razvojnih faz so, kljub kritiki, našle v večini raziskav drugih avtorjev potrditev – model uravnoveževanja (ekvilibracije) z asimilacijo in akomodacijo – te ideje so imele vpliv na sodobne teorije učenja in poučevanja – Piaget je izhajal bolj iz genetične epistemologije kakor iz razvojne psihologije <ul style="list-style-type: none"> – želel je odkriti tisto, kar je vsesplošno za razvoj človekove kognicije nasploh (ni ga toliko zanimal posamezen otrok v konkretni situaciji) – dokaže, da so med stopnjami tudi kakovostne razlike v mišljenju – otroku prizna dejavno vlogo pri razvoju mišljenja (lastna izkušnja, samoodkrivanje) – pripomogla k odkrivanju učinkovitejših načinov poučevanja (učencevo dejavno odkrivanje) – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Pomanjkljivosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – očitali so mu, da mu ni uspelo razložiti mehanizmov prehoda z ene na drugo stopnjo; nič nam ne pove o tem, kako je otrok prešel z ene na drugo raven v svojem kognitivnem razvoju (kako to, da ne razume pojma števila /žetoni/, ko pa razume problem s konzervacijo tekočine) – pomislek je, ali ni dana prevelika vloga zorenju in samoregulativnemu mehanizmu (ekvilibraciji) – zanemarjal je vlogo socialnih dejavnikov in nasploh kontekst, v katerem poteka mišljenje – nekoliko podcenjeval sposobnosti mlajših otrok (predoperacionalni stadij); otroci dosegajo posamezne stopnje prej, kakor je predvidel Piaget – naloge, ki jih je Piaget zastavil, so bile premalo vezane na otrokove vsakdanje izkušnje – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 2 prednosti in 2 pomanjkljivosti	5
	presoja 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti ali obratno	4
5. raven	presoja 1 prednosti in 1 pomanjkljivosti	3
	presoja 2 prednosti ali 2 pomanjkljivosti	2
	presoja 1 prednosti ali 1 pomanjkljivosti	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

Prazna stran

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Ugotovitve raziskave:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otroci, ki so videli agresivni model, so se pogosteje vedli fizično in besedno agresivno – otroci, ki so videli neagresivni model, so se zelo redko vedli agresivno – otroci, ki so videli model istega spola, so vedenje pogosteje posnemali – dečki, ki so videli moški model, so pogosteje posnemali telesno in besedno agresijo – deklince, ki so videle ženski model, so pogosteje od fantov izražale besedno agresijo – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Dejavniki, ki vplivajo na verjetnost posnemanja vedenja modela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – posledice vedenja za model – privlačnost modela – spoštovanje modela – učenčeve značilnosti – opaznost vedenja modela – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
2. raven	2 ugotovitvi raziskave in 2 dejavnika, ki vplivata na verjetnost posnemanja vedenja modela	4
	2 ugotovitvi raziskave in 1 dejavnik ali obratno	3
1. raven	2 ugotovitvi raziskave ali dva dejavnika ali 1 ugotovitev in 1 dejavnik	2
	1 ugotovitev raziskave ali 1 dejavnik	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri, s katerimi bi vzgojiteljice v vrtcu spodbujale učenje higienskih navad ali obnašanje pri jedi, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vzgojiteljica Maja in njen pomočnik Jan bi pripravila zgodbe in risanke, v katerih si junak vsakič umije roke (opazovanje modela), otroci bi si vedenje zapomnili (zapomnitev) in ga izvajali. – Vzgojiteljica si vsakič umije roke, otroci jo vidijo in jo posnemajo, ker je za njih pomembna odrasla oseba. – Povabi znano osebnost, ki bi skupaj z njimi kosila in bi uporabljala pribor, otroci jo posnemajo, ker želijo biti podobni njej. – Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	ponazorjena in pojasnjena 2 primera	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 je odvisna od kakovosti ponazoritev in pojasnitev. Za oceno 5 točk mora kandidat jasno uporabiti npr. elemente modelnega učenja ali dejavnike, ki vplivajo na posnemanje.	
3. raven	navedena 2 primera, ponazorjen in pojasnjen 1	3
	ponazorjen in pojasnjen 1 primer ali navedena 2 primera	2
	naveden 1 primer	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Primerjava modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem: Podobnosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obe obliki učenja uporabljamo za učenje otrok. – Pri obeh oblikah lahko nagrada okrepi vedenje; pri instrumentalnem pogojevanju je nagrada posledica za neko vedenje, pri modelnem pa je večja verjetnost posnemanja, če je model nagrajen za vedenje. – Pri obeh oblikah je pomembno okolje kot vir učenja; pri modelnem je okolje vir modelov, pri instrumentalnem pa je okolje vir nagrad oz. kazni. – Obe obliki učenja so preučevali behavioristi. – Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Razlike, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Instrumentalno pogojevanje je preučeval Skinner, modelno učenje Bandura. – Pri modelnem učenju posnemamo vedenje, npr. ker osebo spoštujemo ali nam je všeč, pri instrumentalnem pogojevanju pa se vedemo glede na kazni ali nagrade. – Pri modelnem učenju je pobudnik posameznik, pri instrumentalnem pogojevanju pa je pobudnik okolje. – Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	4 primerjave modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem (podobnosti in razlike)	5
	3 primerjave modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem (podobnosti in razlike)	4
5. raven	2 primerjavi modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem (podobnosti in razlike)	3
	2 primerjavi modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem (podobnosti ali razlike)	2
	1 primerjava modelnega učenja z instrumentalnim pogojevanjem (podobnost ali razlika)	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Opredelitev frustracije: doživljanje oviranosti v motivacijski situaciji; vrste ovir: objektivna, subjektivna, socialna Opredelitev konflikta: konflikt – doživljanje sočasnega delovanja motivov, ki se izključujejo	
2. raven	opredelitev frustracije, poimenovani oviri in opredeljen konflikt	4
	opredelitev frustracije ter poimenovana ovira in opredeljen konflikt	3
1. raven	opredelitev frustracije in konflikta ali opredelitev frustracije s poimenovano oviro ali opredelitev konflikta in poimenovana ovira	2
	opredelitev frustracije ali opredelitev konflikta ali poimenovani oviri	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Primeri frustracije s poimenovanjem ovir, npr.: Karmen bi šla rada na sprehod, vendar dežuje (objektivna ovira). Jana povabi prijatelj v kino, vendar mu mama ne dovoli (socialna ovira). Primeri konflikta s poimenovanjem, npr.: Karmen bi šla hkrati rada na sprehod in gledat ulično gledališče v mestu (približevanje/približevanje; +/+). Janu ponudijo delo v podjetju, vendar bi moral delati ponoči, česar ne želi (približevanje/izogibanje; +/-). Vanja se ni pripravila na test, lahko gre k pouku in dobi nezadostno ali pa ne gre k pouku in dobi neopravičeno uro (izogibanje/izogibanje; -/-). – Drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.	
4. raven	2 primera za frustracijo, 2 primera za konflikt, oba poimenovana in navedeni obe oviri	5
	2 primera za frustracijo, 2 primera za konflikt, 1 poimenovan in navedena ena ovira	4
3. raven	3 primeri, vključena konflikt in frustracija ali 2 primera s poimenovanjem	3
	2 primera ali 1 primer s poimenovanjem	2
	1 primer	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost spoprijemanja z duševnimi obremenitvami, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osebnostna čvrstost posamezniki z visoko osebnostno čvrstostjo se bodo uspešneje spoprijemali s frustracijo (konflikti) oz. bodo prenesli večje frustracije brez negativnih posledic – čustvena stabilnost čustveno stabilni posamezniki so odpornejši proti frustracijam/konfliktom, saj bolj zaupajo vase, so bolj umirjeni in brezskrbni ter lažje nadzorujejo čustva; obratno velja za čustveno labilne posameznike, da se zlahka vznemirijo, pogosto so zaskrbljeni, močno se odzovejo na vse spremembe v okolju, pogosteje trpijo za psihosomatskimi težavami – velikost ovire in pomembnost cilja večja ko je ovira, ki je sprožila frustracijo, in pomembnejši ko je cilj, ki ga zaradi ovire ne moremo doseči, manj učinkovito se bomo spoprijemali s frustracijo, saj bodo prevladala negativna čustva in nekonstruktivni odzivi – doživljanje obremenitve kot grožnje ali izziva če ocenimo, da oviro lahko premagamo, se bomo uspešneje spoprijemali s frustracijo, saj se bodo privlačnost cilja in naša prizadevanja, da ga dosežemo, še povečali; če ne verjamemo, da lahko premagamo oviro, doživljamo predvsem negativna čustva, naša uspešnost spoprijemanja s frustracijo pa se zmanjša – razpoloženje posameznik, ki je dobre volje in ocenjuje svet bolj optimistično, se bo uspešneje spoprijemal s frustracijami/konflikti, saj je prepričan, da je obremenitev mogoče premagati oz. da je cilj mogoče nadomestiti z drugim ... – samopodoba in samospoštovanje oseba z nizko samopodobo bo prej podvomila o lastni zmožnosti spoprijemanja s frustracijo oz. konfliktom, zato bo prej obupala in njeno spoprijemanje bo manj uspešno – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca (upoštevajo se tudi drugi, zunanji dejavniki /npr. opora drugih ljudi/) 	
6. raven	presoje 3 dejavnikov s 3 utemeljitvami	5
	presoje 3 dejavnikov z 2 utemeljitvama	4
5. raven	presoji 2 dejavnikov z utemeljitvama	3
	presoji 2 dejavnikov, 1 utemeljen	2
	presoja 1 dejavnika z utemeljitvijo ali presoji 2 dejavnikov	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Hierarhija potreb po Maslowu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fiziološke potrebe – potrebe po varnosti – potrebe po ljubezni in pripadnosti – potrebe po spoštovanju – kognitivne potrebe – estetske potrebe – samoaktualizacija 	
2. raven	navedenih 7 potreb v pravilnem zaporedju	4
	navedenih 6 potreb v zaporedju	3
1. raven	navedenih 5 potreb	2
	navedene 4 potrebe	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer vedenja mladostnika v šolski situaciji:</p> <p>Branko je med poukom fizike začutil močno lakoto, približeval se je glavni odmor. Občutki lakote so bili vse hujši in ni mogel več slediti učiteljevi razlagi. Učitelj, ki je zelo cenil njegovo običajno sodelovanje pri uri, je opazil njegovo raztresenost in ga je nekajkrat opozoril. Vendar Branka sploh ni zanimalo, kaj si učitelj zdaj misli o njem, lakota je bila prehuda.</p> <p>Razlaga odnosa:</p> <p>Najprej morajo biti zadovoljene potrebe na nižji ravni (npr. fiziološke), da postanejo pomembne oz. da začutimo potrebe na višji ravni; najprej morajo biti zadovoljene osnovne potrebe, da stopijo v ospredje višje potrebe (npr. spoznavne potrebe) ...</p> <p>OPOMBA: Iz primera mora biti razvidno, da človek npr. najprej želi zadovoljiti fiziološke potrebe (po hrani), potrebe po npr. spoštovanju (ugledu), kognitivne potrebe ... v teh okoliščinah niso pomembne.</p>	
4. raven	naveden primer vedenja mladostnika in ustrezno razložen odnos med nižjimi in višjimi potrebami v hierarhiji	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritve s primerom in razlage odnosa. Če navedeni primer ni iz šolske situacije, je kandidat ocenjen na 3. ravni.	
3. raven	naveden primer vedenja mladostnika in pomanjkljivo razložen odnos med nižjimi in višjimi potrebami	3
	naveden primer vedenja mladostnika z omembo 2 potreb iz hierarhije (brez razlage odnosa med nižjimi in višjimi potrebami) ali razložen odnos med nižjimi in višjimi potrebami	2
	naveden primer vedenja mladostnika z omembo 1 potrebe iz hierarhije ali pomanjkljivo razložen odnos med nižjimi in višjimi potrebami	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Primeri, ko vrstni red potreb po Maslowu ne velja, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Manekenke se odpovedujejo osnovnim (fiziološkim) potrebam (potrebi po hrani), da bi imele lepo (idealno) postavo, da bi uspele v karieri. Manekenke postavijo na prvo mesto npr. potrebe po spoštovanju (ugledu), tudi estetske potrebe, zato se odpovedujejo osnovnim (fiziološkim) potrebam, da bi se uveljavile v krutem svetu konkurence, da bi uspele v karieri ... – Duhovniki se odpovejo osnovnim (fiziološkim) potrebam (odpovejo se potrebi po spolnosti), da se lahko posvečajo višjim ciljem (posvetijo se Najvišjemu), skrbijo in delajo za ljudi ... – V taborišču so se ljudje odpovedovali najnižjim potrebam (potrebi po hrani, po tekočini, po počitku ...), so preživeli, ker so imeli pred sabo višje cilje, za katere so živeli (npr. mati se je žrtvovala za otroka, vse moči je usmerila v njegovo preživetje ...). <p>OPOMBA: Presoja je ustrezna, če je navedena ena od nižjih potreb, ki ostaja v nekih okoliščinah nezadovoljena, kljub temu pa posameznik uspe uresničiti višje potrebe. Pomembno je, da kandidat poudari neupoštevanje hierarhije. Utemeljitev je ustrezna, če kandidat argumentira uresničevanje višjih ciljev – npr.: zaradi kompenzacije, altruizma, močne potrebe po uveljavljanju, samopotrjevanju ...</p>	
6. raven	3 presoje z 2 utemeljitvama	5
	2 presoji z 2 utemeljitvama.	4
5. raven	2 presoji z 1 utemeljitvijo	3
	1 presoja z 1 utemeljitvijo ali 2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.